

ПАРАМЕТРИЗАЦІЯ СТИМУЛІВ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Запропоновано підхід до розгляду та пошуку ефективних стимулів функціонування механізму реалізації соціально-економічної політики. Виділено фактори та стимули, що впливають на нього. Доведено, що параметризацію стимулів слід розпочинати з визначення сьогоденних пріоритетів людини, а потім пристосовувати їх до пріоритетів регіону, галузей національної економіки та виявляти найперспективніші напрями соціально-економічної політики держави. Підкреслено, що ключовими, найбільш ефективнішими й стимулюючими є ті стратегії соціально-економічного розвитку держави, які побудовані на основі параметрів національної природонадленості, навколишнього геосусідства, менталітету нації, національному егоїзмі та економічному патріотизмі.

Ключові слова: параметри, стимули, соціально-економічна політика, механізм реалізації, національний егоїзм, економічний патріотизм, менталітет нації.

Постановка проблеми. Наразі, у більшості українців виникає питання, а чи маємо нагоду ставити до розгляду питання щодо стимулювання ефективного функціонування механізму реалізації соціально-економічної політики, коли багато політиків та науковців констатують далеко не про позитивні реалії та не близькі перспективи стабілізації економіки України [1], а про неможливість подолання кризових явищ в умовах асоціальної держави [2].

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Щодо сучасних публікацій, то неможливо залишити поза межами обговорення наукові, навчальні видання, що вийшли за останній час в Україні, а саме авторів Гриценко А.А. [3], Москаленко А.Н. [4], Підлесної В.Г. [5], які переважно підтверджують кризові явища у економіці України и неможливості виконати державою тих соціальних перетворень, які вимагає сьогодні суспільство. І мабуть в цьому не треба звинувачувати увесь український народ, як це робить Онищенко В.Ф. [6, с. 71]. Коріння цього слід шукати у: хронічному недбальстві політиків, державних діячів по відношенню до своїх громадян та суспільства загалом; корупції [6, с. 73], яка охопила усі ланки влади і яку, навіть після декількох Майданів і революцій неможливо викоринити, бо вона засіла у деяких політиків – на рівні ментальності (і з цим неможливо не погодитись); хронічному знедоленні населення переважної більшості території України, у тому числі депресивних територій Луганської області [7,

с. 23 - 48], що у кінцевому підсумку і привело до проведення антитерористичної операції на цих територіях.

Щодо заходів з активізації та стимулювання ефективної реалізації соціально-економічної політики, то загалом пропонується:

- розвивати соціально-економічні важелі підвищення продуктивності праці [8, с. 11 - 13];
- удосконалювати системи мотивації праці [9, с. 11 - 14] і трудової активності людини [10, с. 384 - 385];
- управляти корпоративною культурою соціально-трудова відносин [11, с. 12, 13];
- структурні реформи усіх базових складових соціально-економічної системи країни [1, с. 33, 34], що стосується у першу чергу вирішення проблем щодо відтворення людського капіталу (харчування, житлових умов та здоров'я), розвитку інфраструктури (транспортного сполучення, зв'язку) та створення умов для інноваційного розвитку людини (освіта, наукова діяльність).

Виходячи з того, що параметризація є елементом системного аналізу, який ідентифікує й кількісно оцінює елементи системи [12; 13, с. 1038], тому у дослідженні ставиться **мета** - виділити фактори, що впливають на механізм реалізації соціально-економічної політики та означити стимули, що впливають на його ефективне функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Напевно слід розпочинати параметризацію стимулів соціально-економічної політики з визначення головних факторів, пріоритетів та головних орієнтирів, які слід активізувати з метою ефективною реалізації означеної соціально-економічної політики.

Щодо соціально-економічної політики, то тут існує думка, що політикою мають займатися не тільки спеціалісти, але й усі зацікавлені особи, виходячи з твердження, що політика – це те, що має відношення до усіх, бо вона не є спеціальною галуззю діяльності [14, с. 9]. Саме тут й розпочинається дилема того, а що саме є предметом й метою соціально-економічної політики, виходячи з яких можна формулювати ті чи інші орієнтири її розвитку й реалізації. У загальному вигляді предметом будь якої політики має бути налагодження чи побудова механізму спільного життя, що відбувається за вимогою отримання благ, достойних кожної людини [15, с. 10 - 11]. Мета кожною політики – це мир, сутність якого виходить далеко за рамки відсутності будь-якого насилля, воєнних дій і таке інше. Цей мир може бути досягнутий за умов всебічної справедливості, можливості жити і вільно розвиватися кожній людині. Безумовно, ця мета ілюзорна і є ідеалом, тому, що наш світ є недосконалим. Тому задача кожною політики – досягнення найбільш кращого виконання і наближення до цих світових ідеалів (орієнтирів). Але кожна людина – є складовою політичного механізму держави або спільноти декількох держав, які законодавчо регламентують і гарантують ефективне функціонування механізму реалізації встановлених соціально-економічних орієнтирів. То ж виникає питання, а які стимули потрібні і для кого, щоб максимально наблизитись до ідеалів соціально-економічної політики загалом, і конкретно – до встановлених орієнтирів у державі та регіонах.

Звертаючись до загальних суспільних благ, деякі автори зводять їх визначення до наявності приватної й суспільної власності [10, с. 103 – 109; 15, с. 36], навіть, виходячи із задекларованих принципів «неділи-

мости благ», «колективного споживання» та «виключності споживача» [10, с. 107]. Що стосується орієнтирів соціально-економічного розвитку України та її регіонів, то тут слід вести мову про [1; 10, с. 191, 384 – 385]:

економічну свободу (надання економічним суб'єктам можливості вільно обирати свою економічну діяльність, виходячи із моделі економічної поведінки (розвитку) регіону і держави;

економічне зростання, що забезпечить високий рівень життя та розвиток людського капіталу;

повну занятість населення, тобто необхідність подолання безробіття у довгостроковому періоді;

стабільність цін, тобто – забезпечення фінансової стійкості, протидія процесу інфляції, їх передбачуваність та прогнозованість;

економічну безпеку та зберегання економічної рівноваги в умовах глобалізації;

соціальну стабільність і захист населення, створення умов та гарантій для деяких груп населення;

ефективну страхову, бюджетно-податкову політику, визначення принципів податкової системи, що мають бути пільговими для груп населення з низькими доходами;

мотивацію суспільно-трудової активності населення, індивідів, малого та середнього бізнесу.

Найбільше дискусійних питань у сучасних дослідженнях викликає саме процес стимулювання. Більшість авторів [16, с. 8 - 12; 17], котрі намагаються писати про це, характеризують переважно умови їх застосування та показники, за якими можна відстежувати зміни у соціально-економічному розвитку, проте самі стимули – навіть не розкриваються. Тому слід погодитись з тим [18], що жоден із дослідників не дає визначення сутності і значимості стимулів для сучасного стану розвитку української економіки.

Якщо звернутися до визначення поняття «стимул» [13, с. 1418], то це те, що породжує специфічну реакцію, активність, інтерес та ентузіазм у будь-кого. Тобто,

переносячи це на досліджувану проблему, то має бути інструмент (чи важіль), що сприятиме ефективній реалізації соціально-економічної політики. Саме до цього інструменту слід віднести виховання у суспільстві відчуття національного егоїзму (соціальної важливості [13, с. 458]) за напрямками [15, с. 343 - 351]: врахування національної (регіональної) автентичності, захист національних (регіональних) інтересів та використання національного (регіонального) досвіду управління на усіх рівнях та гілках влади, господарчої діяльності.

У цьому контексті доречно вести мову й про економічний патріотизм [19], який за своєю сутністю відрізняється від європейського патріотизму, романтизму, утопізму, економічного націоналізму та популізму. Головним підґрунтям економічного патріотизму має бути – орієнтація на загальнолюдські економічні інтереси, що толерантно пов'язані з інтересами суб'єктів різних соціальних груп й верств населення. Задля досягнення цього необхідно:

- 1) підсилення державної капіталізації національної економіки;
- 2) поетапна імплементація угод щодо асоціації України з Європейським Союзом, яка б забезпечила конкурентоздатність та інноваційний рівень розвитку національної економіки;
- 3) стратегії розвитку національної економіки з орієнтацією на процеси глобалізації, що відбуваються у світі.

Досвід економічно розвинених країн показує, що ключовим, дієвим, найбільш ефективнішими й стимулюючими є ті стратегії розвитку, що побудовані на основі параметрів національної природонадленості, менталітету, навколишнього геосусідства [15, с. 350]. А це означає, що саме параметризацію стимулів слід здійснювати саме за цими складовими, орієнтуючись на те, що ключовим, формуючим елементом для ефективної реалізації соціально-економічної політики – є менталітет нації, оскільки в ньому відбиваються й національна культура, й традиції, й досвід господарювання в умовах оточуючого природ-

ного, господарського та торгівельного середовища. Тобто, хто найкраще може знати й вміти хазяйнувати на своїй землі, на свій власний розсуд, ніж споконвічні її володарі. Звідси – розпочинати параметризацію слід з особистісного рівня, визначення сьогоденних пріоритетів людини, а вже потім – пристосування їх до пріоритетів регіону, галузей національної економіки та виявляти найперспективніші напрями соціально-економічної політики держави (рис. 1). Бо саме за такою логікою має розроблюватись механізм реалізації основних орієнтирів соціально-економічної політики, якщо сподіватись на певні результати їх виконання.

Параметри механізму реалізації соціально-економічної політики можуть бути на кожному рівні – різні. Стратегічний рівень може бути зорієнтований на показники підвищення добробуту населення, соціального забезпечення, рівня життя, Тактичний рівень - має бути спрямований на досягнення цих ключових показників у довготривалому терміні, завдяки використанню усіх державних засобів й важелів щодо створення стійкого загального рівня виробництва, стабільного рівня цін, забезпечення повної зайнятості населення, позитивним балансом зовнішньоекономічної діяльності і таке інше. Такими орієнтирами можуть бути темп приросту валового внутрішнього продукту, курс гривні по відношенню до інших світових валют, обсяги державних й банківських кредитів (облікова ставка Національного банку), рівень інфляції і т.п.

Пошук усіх інших компромісів щодо збалансування та створення умов щодо гармонійної інтеграції індивідуальних інтересів у національні – відбувається на галузевому або регіональному рівнях. Орієнтирами такого регулювання є показники наповненості та напрямки фінансування із місцевих (галузевих) бюджетів, зміна структур бюджету на користь виявлених економічних пріоритетів, у напрямі соціалізації економіки, інвестицій, фінансових заощаджень і т.п.

Рис. 1. Рівні функціонування механізму реалізації соціально-економічної політики
Джерело: розроблено авторами

Висновки та напрями подальших досліджень. Запропонований підхід до розгляду та пошуку ефективних стимулів функціонування механізму реалізації соціально-економічної політики дозволяє:

зрозуміти необхідність їх впровадження та забезпечення їх застосування;

обґрунтує доцільність подальшого дослідження органічної єдності соціального (суспільного) та економічного розвитку, бо ігнорування хоча б однієї з них - приводить до негативних змін;

стратегічно переорієнтувати економіку на визначення ролі й місця окремої людини (громадянина) у забезпечення соціально-економічного розвитку держави чи регіону;

сприяти розвитку соціально-економічного потенціалу держави, регіону, окремої людини;

оцінювати рівень соціалізації української економіки як під впливом процесів євроінтеграції, глобалізації, так і світової НТР;

і таке інше, що вимагає необхідність дослідження соціальних потреб й вимог суспільства й окремих індивідів в сучасних умовах розвитку економіки України.

Саме на пошук шляхів, інструментів і способів розв'язання вказаних вище соціально-економічних проблем і будуть спрямовані подальші дослідження авторів.

Література

1. *Онищенко В.Ф.* Реалии и возможности экономической стабилизации и развития Украины / В.Ф. Онищенко // Экономика Украины. – 2015. – № 7. – С. 4 – 17.
2. *Бурлай Т.В.* Риски формирования модели асоциального государства в Украине / Т.В. Бурлай // Экономика Украины. – 2015 – № 6. – С. 92 – 97.
3. *Гриценко А.А.* Современный кризис в контексте логики социально-экономического развития / А.А. Гриценко // Экономика Украины. – 2015. – № 6. – С. 18 – 37.
4. *Москаленко А.Н.* Социальная ориентация политики и возможности опережающего экономического развития в Украине / А.Н. Москаленко // Экономика Украины. – 2015. – №6. – С. 82 – 91.
5. *Подлесная В.Г.* Особенности современного социально-экономического кризиса в Украине и основные ориентиры его преодоления / В.Г. Подлесная // Экономика Украины. 2015. – № 6. – С. 74 – 81.
6. *Онищенко В.Ф.* Выход из кризиса требует решительных действий / В.Ф. Онищенко // Экономика Украины. – 2015. – № 6. – С. 71 – 73.
7. Податкове регулювання в умовах депресивних регіонів: монографія / [Колектив авторів], [За наук. ред. Т.В. Калінеску]

Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 312 с.

8. *Петрацук О.О.* Соціально-економічні важелі підвищення продуктивності праці у сучасних умовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика / О.О. Петрацук. – Кіровоград: Кіровоградський національний технічний університет, 2014. – 21 с.

9. *Ткаченко О.А.* Удосконалення системи мотивації праці в умовах інноваційного розвитку економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика / О.А. Ткаченко. – Кіровоград: Кіровоградський національний технічний університет, 2014. – 21 с.

10. *Головіна О.Г.* Основи соціальної економіки: підручник / О.Г. Головіна. - К.: Центр учбової літератури, 2013. – 648 с.

11. *Балика О.Г.* Корпоративна культура як інститут удосконалення соціально-трудових відносин: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика / О.Г. Балика. – Київ: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2014. – 21 с.

12. Параметризація... Електронний ресурс. Режим доступу: dic.academic.ru/dic.nsf/business/9602

13. Concise Oxford English Dictionary. Eleventh edition (revised) / Edited by C. Soanes, A. Stevenson. – New York: Oxford University Press, 2009. - 1681 p.

14. *Нойхауз Н.* Ценности христианской демократии / Н. Нойхауз, Х. Лангест. – Гливице (Польща): Изд-во «Вокруг нас», 2014. – 228 с.

15. *Новак А.* Як підняти українську економіку: Монографія / А. Новак. Вид. 5-те доп. – К.: ТОВ «Інпрес», 2015. – 432 с.

16. *Сухотеріна М.І.* Механізм соціальної відповідальності у стратегії корпоративного управління машинобудівного підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / М.І. Сухотеріна. – Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2016. – 25 с.

17. *Назарова М.І.* Стимули соціально-економічного розвитку / М.І. Назарова // Економіка та держава. 2011. – № 11. – С. 88 – 90.

18. *Батищева С.М.* Бюджетні стимули у системі фінансового стимулювання / С.М. Батищева. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_SSN_2007/Economics/22427.doc.htm

19. *Тарасевич В.Н.* Антикризисный потенциал экономического патриотизма / В.Н. Тарасевич // Экономика Украины. – 2015. – № 6. – С. 50 – 52.

References

1. *Onishchenko, V.F.* (2015). Realities and possibilities of the economic stabilizing and development of Ukraine. *Economy of Ukraine*. 7, 4 - 17.

2. *Burlai, T.V.* (2015). Risks of the formation of a model of asocial state in Ukraine. *Economy of Ukraine*. 6, 92 - 97.

3. *Gritsenko, A.A.* (2015). The contemporary crisis in the context of the logic of the socio-economic development. *Economy of Ukraine*. 6, 18 - 37.

4. *Moskalenko, A.N.* (2015). Social orientation of the policy and possibilities of advanced economic development in Ukraine. *Economy of Ukraine*. 6, 82 - 91.

5. *Podlesnaya, V.G.* (2015). Peculiarities of the modern socio-economic crisis in Ukraine and the main reference points in overcoming it. *Economy of Ukraine*. 6, 74 - 81.

6. *Onishchenko, V.F.* (2015). Outcome from the crisis requires drastic actions. *Economy of Ukraine*. 6, 71-73.

7. Tax adjusting in the conditions of the depressed regions. (2011). Manuscript. Luhansk: Volodymyr Dahl EUNU. 312.

8. *Petrashchak, O.O.* (2014). The socio-economic levers of increase of the labor productivity in modern terms: Manuscript. Kirovohrad: Kirovohrad National Technical University, 21.

9. *Tkachenko, O.A.* (2014). An improvement of the system of motivation of labor is in the conditions of innovative development of economy. Manuscript. Kirovohrad: Kirovohrad National Technical University, 21.

10. *Golovina, O. G.* (2013). Bases of social economy. Textbook. Kyiv: Center of educational literature, 648.

11. *Balyka, O.G.* (2014). Corporate culture as institute of improvement of social labor

relations. Manuscript. Kyiv: Kyiv National Economic University of the name of Vadym Getman, 21.

12. Parameterizations... From <http://dic.academic.ru/dic.nsf/business/9602>

13. Concise Oxford English Dictionary. Eleventh edition (revised) (2009). New York: Oxford University Press, 1681.

14. Neuhaus N. & Langest H. (2014). Values of Christian democracy. Gliwice (Poland): Printed "Round us", 228.

15. Novak, A. (2015). How to heave up the Ukrainian economy. Kyiv: LTD "Inpres", 432.

16. Sukhoterina, M.I. (2016). A mechanism of social responsibility in strategy of corporate management of machine-building enterprise. Manuscript. Odessa: Odessa National Economic University, 21.

17. Nazarova, M.I. (2015) Stimulus of socio-economic development. Economy and State. 11, 88 – 90.

18. Batishcheva, S.M. Budgetary stimuli in the system of financial stimulation. From http://www.rusnauka.com/17_SSN_2007/Economics/22427.doc.htm

19. Tarasevich, V.N. (2015) Anticrisis potential of the economic patriotism. Economy of Ukraine. 6, 50 - 52.

Калинеску Т. В., Алешкина Л. В.

Параметризация стимулов эффективного функционирования механизма реализации социально-экономической политики

Предложен подход к рассмотрению и поиску эффективных стимулов функционирования механизма реализации социально-экономической политики. Выделены факторы и стимулы, которые влияют на него. Доказано, что параметризацию стимулов следует начинать с определения сегодняшних приоритетов человека, а потом подстраивать их к приоритетам региона, отраслей национальной экономики и выявлять самые перспективные направления социально-экономической политики государства. Подчеркнуто, что ключевыми, наиболее эффективными и стимулирующими являются те стратегии социально-экономического развития государства, которые основываются на параметрах национальной природной принадлежности, окружающего геососедства, менталитета нации, национальном эгоизме и экономическом патриотизме.

Ключевые слова: параметры, стимулы, социально-экономическая политика, механизм реализации, национальный эгоизм, экономический патриотизм, менталитет нации.

Calinescu T., Aleshkina L.

Parameterization of stimulus the effective functioning of realization the mechanism of the socio-economic policy

There is an approach in consideration to the search the effective stimuli, in the realization of the functioning mechanism, to the socio-economic policy. The factors, which influence the mechanism of realization in the socio-economic policy and stimuli, are distinguished through the influence of effective functioning of this mechanism. It is well-known, that the parameterization of stimuli, begins with the determination of today's priorities of the human, and then it adjusts them to the priorities in the region, and in the industries of national economy, with the purpose to increase the most perspective directions of socio-economic policy in the State. Also, it is said that the most effective and stimulant tasks are those strategies of socio-economic development in the States which are built on the basis of parameters of national possession natural resources, surrounding geo-neighborhood, are based by the arguable mentality of a nation, through the national egoism and the economic patriotism.

Keywords: parameters, stimuli, socio-economic policy, mechanism of realization, national egoism, economic patriotism, mentality of nation.

Рецензент: Фінагіна О.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Менеджмент» Черкаського державного технологічного університету, Черкаси, Україна.

Reviewer: Finagina O. – Professor, PhD of Economics, Head of Management Department Cherkassy State Technological University, Cherkassy, Ukraine.

e-mail: ofinagina@rambler.ru

*Стаття подана
22.02.2016 р.*